

ZgSp/15.02.2017/30.06.2017/08

Dr hab. Piotr Gawliczek

Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku

**ISTOTA WDRAŻANIA PLATFORMY LMS ILIAS
NA POTRZEBY E-LEARNINGU
W NIEPAŃSTWOWEJ
WYŻSZEJ SZKOLE PEDAGOGICZNEJ
W BIAŁYMSTOKU**

Streszczenie

Głównym celem artykułu jest przedstawienie istoty problematyki wdrażania rozwiązań e-learningowych w Niepaństwowej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Białymstoku. Implementacja platformy LMS ILIAS, może umożliwić stworzenie środowisku Uczelni warunków wspierających szybką komunikację i wymianę wiedzy. Ponadto możliwa będzie współpraca z uczelniami krajowymi i zagranicznymi oraz partnerskimi instytucjami w ramach formuły e-learningu. Autor ocenia, że zasadnym jest podjęcie działań, które spowodują, że e-learning będzie wykorzystywany jako jedna z form kształcenia, uzupełniająca obecną ofertę. Będzie to stanowiło podstawę ew. docelowego określenia zasad dotyczących organizowania oraz prowadzenia zajęć e-learningowych (kompetencje merytoryczne, kryteria rozliczania zajęć przez wykładowców, jak i zaliczanie ich studentom). Kolejnym elementem jest stworzenie warunków do tworzenia kursów oraz zastępowanie pojedynczych wykład-

dów stacjonarnych wykładami e-learning, wzbogacanie studiów formami online.

Słowa kluczowe: środowisko bezpieczeństwa • media społecznościowe • edukacja • platforma LMS ILIAS • e-learning

ESSENCE OF LMS ILIAS IMPLEMENTATION PROCES FOR E-LEARNING NEEDS OF NON STATE HIGHER PEDAGOGICAL SCHOOL IN BIALYSTOK

Abstract

The main aim of this article is to present the essence of the issues connected with e-learning solutions, as far as the Non State Higher Pedagogical School in Białystok is concerned. Implementation of LMS ILIAS platform, could facilitate the establishment of environment of rapid communication and exchange of knowledge. In addition, it could be possible to co-operate with domestic and foreign universities and partner institutions within the framework of e-learning. The author believes, that it is reasonable to take measures to ensure that e-learning will be used as a form supplementing the current educational offer. On the other hand, it is necessary to determine the rules for the organization and conducting classes while using this tool (key factors: competencies, substantive criteria of assessments by faculty members and students). Another element is to secure the friendly conditions for the courses development aiming to replace standard lectures with e-learning ones and to enrich various courses with online solutions.

Keywords: Security environment • Social Media • Education • LMS ILIAS platform • E-learning

* * *

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnej (*Information and Communications Technology – ICT*) w środowisku bezpieczeństwa, w tym w procesie dydaktycznym (szkoleniowym) może być główną podstawą poznania rzeczy nowych – zjawisk i procesów¹. Ponadto sprzyja wyrównaniu poziomów wiedzy uczestni-

---

¹ Tematykę wpływu i możliwości wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych we współczesnym środowisku bezpieczeństwa autor poruszył w wykładzie inauguracyjnym rok akademicki 2016/2017 w NWSP. Przedstawiając temat *Rola komunikacji strategicznej w kreowaniu wizerunku NATO. Reflek-*

ków kształcenia (szkolenia). Może również ilustrować informacje słowne przekazane przez wykładowcę, służyć do organizowania zajęć, ułatwiać sprawdzenie wiadomości ucznia/studenta, ewaluować/oceniać materiały i prowadzenie zajęć, umożliwić dostęp uczestnikom do treści, jeżeli jest to stosowne po zakończeniu procesu dydaktycznego². Jednak kształcenie na odległość dla wielu wykładowców może stanowić wyzwanie, a najczęstszym błędem przez nich popełnianym jest chęć wiernego przeniesienia zajęć bezpośrednio z sali wykładowej do przestrzeni wirtualnej, czyli przeniesienia treści wykładów do Internetu.

Kształcenie na odległość cechują specyficzne właściwości. Przede wszystkim, treści kształcenia występują w postaci elektronicznej, jako:

- zapisy w formie elektronicznej,
- prezentacje,
- inne zestawienia tekstowe i liczbowe,
- nagrania dźwiękowe i video,
- zasoby wiedzy z baz eksperckich,
- elementy multimedialne (gry interaktywne, testy),
- wideokonferencje i konferencje internetowe.

Kształcenie na odległość to przede wszystkim elastyczność, czyli samodzielne planowanie pracy, indywidualizacja szkolenia, redukcja kosztów i czasu, dowolna liczebność grupy, zasada: uczę się kiedy potrzebuję, czyli potrzebuję to używam. Można przeto sformułować ocenę, że proces kształcenia w erze cyfrowej jest prowadzony w zmieniających się warunkach (Tabela 1).

---

sje po szczycie w Warszawie, autor odniósł się do czterech kwestii. Najpierw została przedstawiona istota komunikacji strategicznej, potem uwarunkowania kształtowania wizerunku, jako pojęcia nieostrego, wymagającego doprecyzowania. Trzecim elementem było charakterystyka NATO od strony promowania wartości, w ujęciu historycznym, przy wykorzystaniu środków technicznych adekwatnych do ich rozwoju. Na końcu rozważań jest szczyt NATO w Warszawie oceniany od strony wykorzystywanych technologii informacyjno-komunikacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem mediów społecznościowych. Wspomniany wykład jest dostępny w czasopiśmie „Zagadnienia Społeczne” 2016, nr 2(6), s. 302-314.

² Por.: *Metodyka kształcenia na odległość w Akademii Obrony Narodowej*, projekt opracowany w Wydziale Kształcenia na Odległość AON, Warszawa 2013, maszynopis.

Tabela 1. Nauczyciele i uczniowie we współczesnym środowisku kształcenia³

NAUCZYCIELE CYFROWI IMIGRANCI	UCZNIOWIE RODOWICI CYFROWCY
Mają problemy ze zrozumieniem wirtualnej powierzchni widocznej przez okienko ekranu przesuwanej nad nią.	Potrafia wyobrazić sobie i rozumieć wirtualną powierzchnię widzianą przez okienko przesuwane nad nią ekranu.
Potrafia wyobrazić sobie oraz rozumieć treść długiego, linearnego tekstu czytanego z książki lub innego wydawnictwa.	Mają problemy ze zrozumieniem długiego i skomplikowanego tekstu.
Lepiej potrafią zrozumieć tekst drukowany.	Z powodzeniem czytają z małego ekranu.
Przedkładają tekst nad obraz i dźwięk.	Przedkładają obraz i dźwięk nad tekst.
Preferują linearne myślenie i szeregowe przetwarzanie informacji.	Preferują swobodny (hipertekstowy i hipermedialny) dostęp oraz równoległe przetwarzanie informacji.
Preferują cierpliwość, systematyczność oraz oczekiwanie skumulowanych, odroczonej rezultatów.	Preferują akcydentalne, krótkotrwałe uczenie się, eksperymentowanie, wielozadaniowość, oczekują szybkich efektów.
Wykorzystują podstawowe, standardowe funkcje posiadanych urządzeń mobilnych analogicznie do tradycyjnych. Traktują nowe technologie nieufnie ze względu na obawę o możliwość sprawnego opanowania oraz użyteczności.	Odkrywają wszystkie funkcje posiadanych urządzeń, wymyślają nowe ich zastosowania. Traktują nowe technologie kreatywnie, ufnie. Posiadane urządzenia mobilne traktują jak przedmioty bardzo osobiste.

Uwzględniając m.in. powyższe kwestie, w Zakładzie Bezpieczeństwa Wewnętrznego NWSP, w grudniu 2016 roku został uruchomiony pilotażowy program z zakresu praktycznego wykorzystania form i metod e-learningu w procesie kształcenia, z wykorzystaniem platformy LMS ILIAS oraz profilów w mediach społecznościowych: Twitter, Facebook, Instagram oraz YouTube.

³ J. Dominick, *Ready or Not - PDAs in the Classroom*, „Syllabus” 2002, tom 9, nr 1, [Dostęp: 2017-02-12], <<http://www.campus-technology.com/article.asp?id=6705>> oraz I. Jukes, *Understanding Digital Kids (DKs): Teaching and Learning in the New Digital Landscape*, the InfoSavvy Group, 2005, [Dostęp: 2017-02-12], <<http://www.thecommittedsardine.net/infosavvy/education/handouts/it.pdf>>.

W jego ramach, już w semestrze zimowym roku akademickiego 2016/2017, dwa przedmioty na pierwszym roku studiów magisterskich – teoria bezpieczeństwa oraz seminarium magisterskie, na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne, były częściowo realizowane w tej formule. W związku z potrzebami programu pilotażowego, przeprowadzono wstępne szkolenia wykładowców Zakładu Bezpieczeństwa Wewnętrznego NWSP, z wykorzystaniem samej platformy. Dużą pomocą dla użytkowników – wykładowców, będą stanowią filmy poglądowe, systematycznie umieszczane w zasobach LMS ILIAS. Dotyczą wstępnie pięciu wybranych kwestii, natomiast docelowo będą stanowiły zestaw/instrukcję obsługi platformy:

1. Jak umieszczać materiały w formie PDF na platformie LMS ILIAS?
2. Jak sortować materiały na platformie LMS ILIAS?
3. Jak zarejestrować się do kursu? – dla studentów.
4. Jak zatwierdzić rejestrację do kursu? – dla nauczycieli.
5. Autoprezentacja: portfolio, wizytówka.

Ponadto, w przeznaczonym dla wykładowców zasobie „Zestaw informacyjny” zostały zamieszczone podstawowe materiały dotyczące e-learningu, w tym dokumenty oraz akty prawne Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków, jakie muszą być spełnione, aby zajęcia dydaktyczne na studiach mogły być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

Uruchomienie programu pilotażowego było możliwe dzięki pozytywnej atestacji platformy LMS ILIAS, uruchomionej wstępnie na potrzeby Zakładu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (e-nwsp.bialystok.pl). Dzięki otrzymaniu pozytywnej oceny, 4 grudnia 2016 roku platforma znalazła się w oficjalnym wykazie instalacji LMS ILIAS funkcjonujących w międzynarodowym środowisku akademickim, administracji publicznej, gospodarce oraz dowództwach i ośrodkach kształcenia i szkolenia NATO⁴.

Największym jej użytkownikiem jest Uniwersytet w Kolonii, w którym na platformie jest zarejestrowanych ponad 100 tysięcy

---

⁴ [Dostęp: 12.02.2017], <http://www.ilias.de/docu/ilias.php?ref_id=3444&record_id=1849&cmd=renderRecord&cmdClass=ildatacollectionrecordviewgui&cmdNode=au:xe:xd&baseClass=ilRepositoryGUI>.

aktywnych użytkowników. W Polsce taką atestację dotychczas posiadają tylko trzy platformy: Akademii Morskiej w Gdyni, Akademii Sztuki Wojennej w Warszawie oraz Kujawskiej Szkoły Wyższej we Włocławku.

Oprogramowanie LMS ILIAS jest ukierunkowane na osiągnięcie celów kształcenia oraz doskonalenia zawodowego. Kluczowymi zaletami oprogramowania są:

- umożliwienie efektywnego tworzenia kursów i materiałów szkoleniowych poprzez oferowanie narzędzi i szablonów do automatyzacji pracy,
- zastosowanie grup oraz kursów zapewniających zarządzanie, współdzielenie materiałów dydaktycznych – grupy i kursy agregują inne funkcjonalności takie jak: moduły nauczania, słowniki, wiki, fora, czaty, ankiety, testy, słowniki, pliki,
- zapewnienie wielu sposobów dostarczania treści dydaktycznych w postaci modułów nauczania – ze względu na interoperacyjność, tzn. zapewnienie możliwości wymiany kursów z innymi podmiotami użytkującymi podobne platformy,
- przewaga nad innymi systemami dzięki zintegrowanemu z platformą narzędziu ILIAS SCORM Edytor,
- zapewnienie komunikacji poprzez czat tekstowy, forum dyskusyjne oraz pocztę elektroniczną,
- zapewnienie dostępności wsparcia dla kanałów RSS,
- odtwarzanie plików audio oraz wideo,
- wykorzystanie narzędzi umożliwiających przeprowadzanie testów, ewaluacji, certyfikacji zajęć, w tym edycja i druk dyplomów oraz certyfikatów,
- zapewnienie użytkownikowi, w ramach prywatnego pulpitu, zarządzania jego materiałami,
- zapewnienie, dzięki portfolio, wskazania kompetencji oraz zainteresowań uczestników nauczania i moderatorów,
- wspieranie różnych metod uwierzytelniania⁵.

---

⁵ Szczegółowe informacje w języku angielskim i niemieckim na temat wszystkich funkcjonalności platformy są zamieszczone na stronie internetowej www.ilias.de.

Podstawowe funkcjonalności/właściwości odnoszące się do platformy LMS ILIAS to:

(1) **moduł nauczania SCORM** – zamknięta jednostka zawierająca treści dydaktyczne, która składa się z obrazów, tekstów multimedialnych, quizów, relacji do słowników pojęć, stron WWW, itd. Moduły nauczania charakteryzują się możliwością określenia postępów nauki jego uczestnika. Ze względu na interoperacyjność moduły nauczania należy zapisywać zgodnie z obowiązującymi standardami NATO,

(2) **krzyżówka (obiekt SCORM)** – interaktywna forma sprawdzenia poznania słownictwa przedmiotu. Rodzaj testu,

(3) **słowniki pojęć** – słownik nowych, trudniejszych, pojęć. Zintegrowany z modułem nauczania lub umieszczany na końcu kursu,

(4) **wiki** – Zbiór informacji na temat wybranego zagadnienia, rodzaj encyklopedii pisanej oraz redagowanej przez eksperta tematu,

(5) **pliki audio i wideo** – streaming audio oraz wideo umożliwia udostępnienie filmu z wykładu lub innej formy zajęć,

(6) **linki do stron WWW** – umożliwiają bezpośredni dostęp do stron internetowych lub stron w ILIAS (odniesienia),

(7) **forum dyskusyjne** – zabezpiecza kontakt pomiędzy wszystkimi uczestnikami kursu oraz wykładowcą, umożliwia grupowanie treści w wątki (komunikacja asynchroniczna),

(8) **blog** – rodzaj strony internetowej w ILIAS zawierającej odrębne, uporządkowane chronologicznie wpisy. Możliwe jest prowadzenie bloga zbiorowego,

(9) **zbiór danych** – zestawienie danych (plików) różnego rodzaju w jednym obiekcie,

(10) **ćwiczenie** – w sprawny sposób zabezpieczają zebranie prac od studentów,

(11) **pliki** – zamieszczanie plików na platformie e-learningowej (przede wszystkim PDF, ale także inne),

(12) **ankieta** – narzędzie umożliwia ewaluację kursu, zajęć, projektu itp. Badający udziela odpowiedzi na zadane pytania w formie anonimowej lub imiennej. Umożliwia przeprowadzenie badań jakościowych i ilościowych na dowolnej próbie wśród zarejestrowanych na platformie użytkowników. Możliwość zestawie-

nia wyników w formie graficznej, liczbowej lub eksportu badania do pliku Excel,

(13) **głosowanie** – umożliwia szybkie przeprowadzenie badania za pomocą kilku krótkich pytań. Sondaż może być widoczny dla wszystkich,

(14) **test** – forma sprawdzenia stanowiąca odrębny element. Umożliwia zadawanie pytań różnego rodzaju. Duża możliwość konfiguracji (mieszanie pytań, zmienna kolejność, ograniczenie czasu). Może być uruchamiany po spełnieniu określonego warunku,

(15) **poczta email** – umożliwia przesłanie wiadomości do wybranej liczby uczestników kursu/grupy. W zależności od konfiguracji ILIAS istnieje możliwość automatycznego przesłania e-maila w ILIAS także na skrzynkę pocztową studenta.

W toku realizacji dotychczasowych działań, po pierwszych zajęciach ze studentami pierwszego roku, kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne, na platformie LMS ILIAS została zamieszczona anonimowa ankieta. Intencją było zapoznanie grupy (25 osób) z tym narzędziem. Zwracając się do grupy, użyto następującej formuły:

Szanowni Państwo, 4 grudnia 2016 roku uczestniczyliśmy wspólnie w zajęciach prowadzonych w laboratorium komputerowym NWSP. Dokonano rejestracji na platformie LMS ILIAS, założono konta indywidualne, a następnie otrzymali Państwo dostęp do zasobów dwóch przedmiotów: „Seminarium magisterskie” oraz „Teoria bezpieczeństwa”. Proszę o podzielenie się swoimi ocenami/wrażeniami, odpowiadając na pytania zawarte w ankiecie. Jest ona anonimowa, a odpowiedzi zostaną wykorzystane zbiorczo, w celu sformułowania wniosków dot. rozwijania e-learningu w NWSP. Czas wypełnienia formularza nie powinien przekroczyć 15 minut.

- 1. Oceń w skali 0-5 (5 to ocena maksymalna) dostęp do Internetu w uczelni.*
- 2. Oceń w skali 0-5 (5 to ocena maksymalna) wyposażenie techniczne sali komputerowej, w której prowadzone były zajęcia.*
- 3. Oceń w skali 0-5 (5 to ocena maksymalna) styl prowadzenia zajęć przez wykładowcę.*
- 4. Oceń w skali 0-5 (5 to ocena maksymalna) stopień aktywizowania grupy przez wykładowcę.*

5. Czy zasady rejestrowania na platformę były jasno przedstawione przez wykładowcę?
6. Czy rejestracja konta na komputerach w laboratorium była dla Ciebie prosta?
7. Czy logowanie na indywidualnych urządzeniach mobilnych było dla Ciebie proste?
8. Czy w przeszłości korzystałeś/łaś z jakichś form e-learningu w ramach studiów? T/N
9. Czy chciałbyś korzystać z e-learningu w ramach innych przedmiotów obecnych studiów? T/N
10. Czy wykorzystanie mediów społecznościowych w e-learningu jest pożyteczne? T/N
11. Czy zasady pisania pracy magisterskiej są dla Ciebie jasne? T/N
12. Czy będziesz potrafił/a użyć aplikacji Microsoft Office w pisaniu pracy magisterskiej? T/N
13. Proszę, podziel się własnymi ocenami na temat zalet oraz wad e-learningu.

Wyniki ankiety wskazały duże zainteresowanie studentów tą formą nauczania. Wystawiana, w pytaniach ocennych, punktacja była bardzo wysoka. Wiele odpowiedzi podkreślało prostotę rejestracji, logowania się oraz samą ideę korzystania z e-learningu. Jako szczególnie interesujące należy uznać wypowiedzi uzyskane na pytanie numer 13, które miało charakter otwarty⁶:

- *E-learning to przyszłość! Bez tego uczelnia pójdzie do lamusa. Brawo wykładowca!!! Administrator jest cool! Chcemy więcej e-learningu!*

- *Zalety: łatwość w komunikowaniu się z wykładowcą oraz studentami, dostęp do platformy e-learning w każdym momencie oraz z każdego urządzenia mobilnego (komputer, telefon, tablet), szybki dostęp do materiałów szkoleniowych. Wady: potrzeba ciągłego dostępu do Internetu.*

- *Szybki i prosty sposób komunikowania się bez większych trudnień tj. niedostarczenie wiadomości np. do promotora na innym portalu tj. poczta podczas nieobecności na zajęciach można „nadrobić” to właśnie poprzez tę stronę.*

---

⁶ Zagregowane wyniki ankiet są dostępne na platformie LMS ILIAS.

- *E-learning to ciekawy sposób nauki i duże ułatwienie dla studentów. Sądzę, że warto korzystać z możliwości e-learningu.*
- *Bardzo mi się podoba forma e-learningu, ponieważ nowoczesne formy studiowania bardzo mi się podobają i myślę, że ułatwia to w dużej mierze studentom w uczestnictwie w zajęciach i fizycznie nie trzeba być na zajęciach.*
- *Zaletą w mojej ocenie jest dostęp do zasobów e-learningowych z każdego miejsca na świecie, w którym jest dostęp do Internetu. Jest to ogromny plus, szczególnie, gdy jest się studentem studiów niestacjonarnych. Zazwyczaj studenci studiów zaocznych pracują i czasami bywa tak, że nie mogą przyjechać na zajęcia. Ten system nauczania daje olbrzymie możliwości, gdyż można w dowolnej chwili skorzystać z zasobów edukacyjnych. Jedyną wadą wg mnie jest konieczność dostępu do Internetu, najlepiej szerokopasmowego.*
- *Uważam, że dostęp mobilny powinien być na wszystkich przedmiotach, w tym ze wszystkimi wykładowcami. To forma szczególnie przydatna na studiach niestacjonarnych.*
- *Dla mnie jest to coś nowego, ale jestem jak najbardziej na TAK!*

Ponadto, w toku dotychczasowych działań, na platformie LMS ILIAS zostały zamieszczone zasoby dedykowane wspomnianej grupie studentów. Jednocześnie, dla potrzeb wykładowców przygotowano „Zestaw informacyjny” obejmujący materiał dotyczący e-learningu, w tym dokumenty formalno-prawne⁷ (Rycina 1).

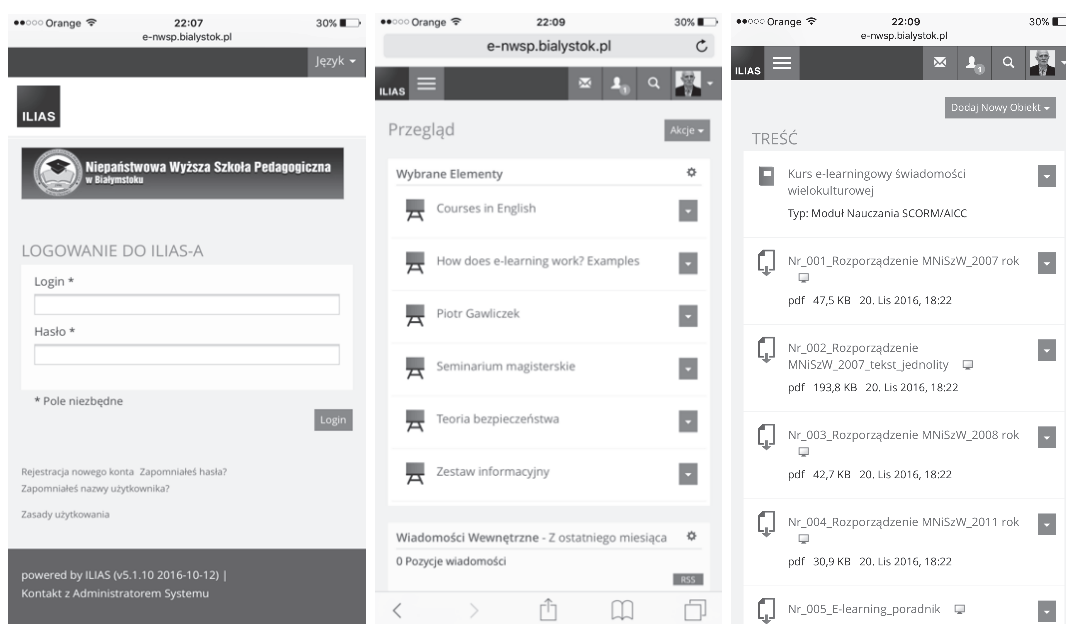
Zasoby obejmują również „*E-learningowy kurs świadomości wielokulturowej*”, wykonany w standardzie SCORM, zakończony testem obejmującym 20 pytań. Udostępnienie tego kursu jest elementem wdrażania rozwiązań e-learningowych dla potrzeb procesu kształcenia Uczelni. Kluczowym elementem było wyko-

---

⁷ W zasobie znajdują się między innymi: rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2007 roku, z 31 października 2007 roku, z 9 maja 2008 roku, z 2 listopada 2011 roku, *Poradnik dla projektujących kursy e-learningowe* autorstwa Wiesława Przybyły oraz Magdaleny Ratalewskiej z 2012 roku, artykuł „*E-learning a ustawa o ochronie danych osobowych*” autorstwa Krzysztofa Lichego oraz Piotra Lipińskiego, dokument *Ocena zajęć dydaktycznych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość – opracowanie* przygotowane przez Stowarzyszenie E-learningu Akademickiego dla Polskiej Komisji Akredytacyjnej 7 listopada 2013 roku, prezentacja PPT *Kształcenie na odległość. Podstawowe zagadnienia z metodyki*.

nianie przez autora niniejszego artykułu autoryzowanego tłumaczenia, z języka angielskiego na polski, kursu „*Introduction to Culture Awareness – ICA*”.

Rycina 1. Zrzuty ekranowe z platformy LMS ILIAS e-nwsp.bialystok.pl (logowanie, zasoby i zestaw informacyjny)

Źródło: własne [Dostęp: 12.02.2017].

Jak wynika z założeń, celem kursu jest podniesienie poziomu indywidualnej świadomości wielokulturowej oraz umożliwienie zrozumienie istoty tego zjawiska. To także przedstawienie palety różnych kwestii o znaczeniu kulturowym, które codziennie wywierają wpływ na każdą jednostkę. Struktura kursu bazuje na sześciu dniach tygodnia, od poniedziałku do soboty, zaś każdy dzień stanowi jedną lekcję. Każda lekcja obejmuje różne kwestie przedstawione w formie studiów przypadków (pytania z jedną odpowiedzią poprawną). Zgodnie z zasadami nauczania, natychmiastowa informacja zwrotna ma na celu optymalne przyswojenie materiału. Po każdej lekcji/dniu można zapoznać się z komentarzem do pytań. Kurs kończy się testem składającym się z 20 pytań. Po ukończeniu kursu, absolwent powinien:

1. lepiej zrozumieć, jak świadomość istnienia odmiennych kultur oraz różnic kulturowych może poprawić relacje międzyludzkie,
2. określić przeszkody na drodze do skutecznej komunikacji międzykulturowej,
3. wykorzystać umiejętności komunikacyjne do właściwego zachowania się w środowisku międzynarodowym,
4. definiować podstawowe terminy dotyczące sfery świadomości wielokulturowej. Ostatnim elementem, po pozytywnym zaliczeniu testu, jest wygenerowanie przez LMS ILIAS indywidualnego certyfikatu, zawierającego imię i nazwisko osoby, datę ukończenia oraz przypisany kod QR. Średni czas realizacji kursu wynosi około czterech godzin.

Możliwość dostępu oraz przetłumaczenia kursu była możliwa na bazie zasad oraz procedur dotyczących dystrybucji produktów e-learningowych, wykonanych na potrzeby kształcenia i szkolenia w państwach NATO. Jak interesująco stwierdza prof. dr Hartmut Keil we wstępie do kursu: *wszyscy mamy świadomość, że jesteśmy poddawani wpływowi informacji, jakie są przekazywane za pomocą środków masowej informacji, przez przyjaciół, tworząc obrazy w naszym umyśle. Dotyczą innych ludzi, względnie innych społeczeństw. Często nie odpowiadają prawdzie, tworząc stereotypy, które bardzo trudno wyeliminować. Szczególnie wtedy, kiedy nie mamy wiedzy na temat społeczeństwa, którego to dotyczy. W ostatnich latach, z powodu wojny toczonej w Afganistanie, stajemy się coraz bardziej świadomi tego, jak mało posiadamy wiedzy o innych cywilizacjach czy innych krajach. Czasem jest zbyt późno. Kiedy rozpoczynamy operacje, napotykamy na inne obyczaje oraz postawy. Jest za późno, aby właściwie reagować. Kiedy wchodzi w grę niezrozumienie, to należy liczyć się z poważnymi konsekwencjami. Dlatego myślę, że posiadanie świadomości przed wyjazdem w misję, czy udaniem się w inne regiony, ważne znaczenia ma wyeliminowanie stereotypów. Kiedy gdzieś zaczynamy prowadzić działania, organizujemy wizyty to musimy być do tego dobrze przygotowani. Po to, aby spotykać się z ludźmi którzy czytają znaki i gesty w inny sposób niż czyni to nasze własne społeczeństwo. Dlatego ważne jest, aby prowadzić na ten temat studia, szkolenia przez instruk-*

torów, na temat tego jak reagować jak się zachowywać. To prawie tak samo jak w służbie dyplomatycznej. Ponieważ dyplomaci są starannie przygotowywani do swej roli, zanim zostają skierowani za granicę. Myślę, że jest naszą swoistą powinnością, zwłaszcza w czasach, kiedy mówimy o globalizacji, która obejmuje nas coraz mocnej np. jako globalna gospodarka. Międzynarodowe kontakty handlowe stanowią przesłankę występowania sytuacji, w których musimy znać zwyczaje panujące w innych krajach. Musimy być na to gotowi. Rozumieć oraz wiedzieć jak reagować na różnice wielokulturowe, kiedy się pojawiają⁸.

Przedstawione w artykule rozważania mogą stanowić podstawę wniosku, że zasadnym jest podjęcie działań, które spowodują, że e-learning będzie wykorzystywany jako jedna z form kształcenia, uzupełniająca obecną ofertę edukacyjną Zakładu Bezpieczeństwa Wewnętrznego NWSP w Białymstoku. Będzie to stanowiło punkt wyjścia ew. docelowego określenia przez władze Uczelni zasad dotyczących organizowania oraz prowadzenia zajęć e-learningowych w NWSP (kompetencje merytoryczne, kryteria rozliczania zajęć przez wykładowców, jak i zaliczanie ich studentom). Kolejnym elementem powinno być stworzenie warunków do tworzenia kursów oraz zastępowanie pojedynczych wykładów stacjonarnych wykładami e-learning, wzbogacanie kierunków studiów formami online.

Implementacja platformy LMS ILIAS, może umożliwić stworzenie środowiska NWSP warunków wspierających szybką komunikację i wymianę wiedzy. Ponadto będzie możliwa współpraca z uczelniami krajowymi i zagranicznymi oraz partnerskimi instytucjami w ramach formuły e-learningu polegająca na przykład na wymianie doświadczeń oraz materiałów/kursów. Istotne jest także poszukiwanie nowych rozwiązań organizacyjnych, technicznych i finansowych mających na celu rozwój i utrzymanie wysokiego poziomu kursów/studiów w ramach formuły e-learningowej w Uczelni. Docelowo warto rozważyć utworzenie Centrum E-learningu w celu wdrażania, na miarę potrzeb oraz możliwości, rozwiązań e-learningowych, zgodnie ze światowymi tren-

---

⁸ Wypowiedź stanowi tłumaczenie na język polski oryginalnego materiału filmowego w języku angielskim – przyp. aut.

dami oraz do współpracy z zapleczem dydaktycznym i administracyjnym Uczelni.

Przeto jako postulat należy postrzegać cel strategiczny: *e-learning jako uzupełniająca forma kształcenia, poszerzająca ofertę edukacyjną oraz zwiększająca potencjał wizerunkowy NWSP*. W tym kontekście, uwarunkowania celu strategicznego wizja/ misja/ implementacja, to:

1. wzbogacenie programów kształcenia o wiedzę z dziedzin uzupełniających/wzmacniających bieżącą ofertę edukacyjną, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień proobronnych, bezpieczeństwa cyberprzestrzeni oraz nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT). Pozyskanie nowych studentów oraz słuchaczy, nie związanych geoprzestrzennie z Białymstokiem lub Polską. Uruchomienie studiów w formacie „dwóch dyplomów”, w tym z partnerami zagranicznymi, ze szczególnym uwzględnieniem Białorusi lub Ukrainy,

2. potencjał związany z rozpoznawalnością marki lidera uczelni wyższych regionu, implementujących innowacyjne formy oraz metody edukacyjne,

3. podniesienie prestiżu na forum krajowym i międzynarodowym.

Rodzi to potrzebę uwzględniania następujących elementów:

- podjęcie działań, które spowodują, że e-learning będzie wykorzystywany jako jedna z form kształcenia, uzupełniając obecną ofertę edukacyjną,
- określenie przez władze Uczelni zasad dotyczących organizowania oraz prowadzenia zajęć e-learningowych (kompetencje merytoryczne, kryteria rozliczania zajęć przez wykładowców, jak i zaliczanie ich studentom),
- tworzenie kursów oraz zastępowanie pojedynczych wykładów stacjonarnych wykładami e-learning, wzbogacanie kierunków studiów formami online,
- implementacja platformy LMS ILIAS, umożliwiającej stworzenie środowiska NWSP warunków wspierających szybką komunikację i wymianę wiedzy,
- współpraca z uczelniami krajowymi i zagranicznymi oraz partnerskimi instytucjami w ramach formuły e-learningu. Wymiana doświadczeń oraz materiałów/kursów,

- poszukiwanie nowych rozwiązań organizacyjnych, technicznych i finansowych mających na celu rozwój i utrzymanie wysokiego poziomu kursów/studiów w ramach formuły e-learningowej w Uczelni,
- utworzenie Centrum E-learningu w celu wdrażania, na miarę potrzeb oraz możliwości, rozwiązań e-learningowych, zgodnie ze światowymi trendami oraz do współpracy z zapleczem dydaktycznym i administracyjnym Uczelni (np. z podstawowymi jednostkami organizacyjnymi oraz centrami i działami).

Jako potencjalne zagrożenia w realizacji programu należy upatrywać takie elementy jak mała aktywność kadry dydaktycznej i niewspółmierny rozwój infrastruktury informatycznej (IT) wraz z wdrażaniem e-learningu (sieć Internet, serwery, programy narzędziowe dla administratorów e-learning oraz kadry dydaktycznej).

Z kolei jako potencjalne okoliczności sprzyjające realizacji projektu należy postrzegać: (1) bardzo niskie koszty kształcenia i szkolenia oraz administrowania. (2) powszechność zastosowania, poprzez niskie wymagania sprzętowo-programowe po stronie użytkownika (łącze internetowe, przeglądarka WWW), (3) bogatą gamę bezpłatnego oprogramowania wspierającego e-learning, (4) przychylność wielu instytucji i uczelni dla rozwoju tej formy kształcenia.

Bibliografia

Opracowania:

1. Gawliczek P., *Rola komunikacji strategicznej w kreowaniu wizerunku NATO. Refleksje po szczycie w Warszawie*, „Zagadnienia Społeczne” 2016, nr 2 (6), s. 302-314.
2. Lichy K., Lipiński P., *E-learning a ustawa o ochronie danych osobowych*, „Zeszyty Naukowe Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej” 2014, nr 37.
3. *Metodyka kształcenia na odległość w Akademii Obrony Narodowej*, projekt opracowany w Wydziale Kształcenia na Odległość AON, Warszawa 2013, maszynopis.

4. Ocena zajęć dydaktycznych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość – opracowanie przygotowane przez Stowarzyszenie E-learningu Akademickiego dla Polskiej Komisji Akredytacyjnej 7 listopada 2013 roku – maszynopis.
5. Przybyła W., Ratalewska M., *Poradnik dla projektujących kursy e-learningowe*, KOWEZU Warszawa 2012.
6. Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2007 roku, z 31 października 2007 roku, z 9 maja 2008 roku, z 2 listopada 2011 roku w sprawie warunków jakie muszą być spełnione, aby zajęcia dydaktyczne na studiach mogły być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

Zasoby internetowe:

1. Dominick J., *Ready or Not - PDAs in the Classroom*, „Syllabus” 2002, tom 9, nr 1, [Dostęp: 12.02.2017], <<http://www.campus-technology.com/article.asp?id=6705>>.
2. Jukes I., *Understanding Digital Kids (DKs): Teaching and Learning in the New Digital Landscape*, the InfoSavvy Group, 2005, [Dostęp: 12.02.2017], <<http://www.thecommittedsardine.net/infosavvy/education/handouts/it.pdf>>.
3. [Dostęp: 12.02.2017], <http://www.ilias.de/docu/ilias.php?ref_id=3444&record_id=1849&cmd=renderRecord&cmdClass=ildatacollecti onrecordviewgui&cmdNode=au:xe:xd&baseClass=ilRepositoryGUI>.